

8. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. Мн.: Книжный Дом, 2003. 1280 с. http://slovari.yandex.ru/dict/phil_dict

9. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 40–76.

10. Цапок О.М. Мовні засоби репрезентації концепту краса в поезії українських шістдесятників: Автореф. дис. канд. філ. наук: 10.02.01 / Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2004. 20 с.

11. Longman Dictionary of English Language and Culture. 3rd Edition. Pearson ESL, 2000. 1584 p.

12. Longman Language Activator. – 2nd Edition. Longman, 2000. 1530 p.

13. Merriam-Webster's Dictionary of Synonyms. – Springfield: Merriam-Webster Inc., 1984. 909 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-42>

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Федік Ю. М.

аспірантка кафедри прикладної лінгвістики

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Політична комунікативна сфера характеризується виразною прагматичністю, що полягає в контролі, цілеспрямованості, послідовності ведення спілкування. Тому якісний політичний дискурс завжди визначається критеріями ефективності, перспективи й іміджевої відповідності. Політичне середовище спілкування має тисячолітню історію формування норм і традицій. Воно змінювалося під впливом світоглядно-економічних, технологічних доміант (наприклад, найвагомішою з них за останнє десятиріччя є репрезентація політичних поглядів через офіційні сторінки політиків у соціальних медіа). Однак історично чи не найбільшого впливу політичний дискурс зазнав тоді, коли до політичного середовища активно почали входити представниці жіночої статі, що завжди мало відлуння емансипації й самоствердження жіночих політичних постатей в автентично (й історично) чоловічому комунікативно-діяльнісному просторі [8, р. 276].

Мета цієї розвідки – проаналізувати гендерні особливості ведення комунікації англomовними політиками. Аналіз стилю комунікації й оперування вербальними й невербальними комунікативними

інструментами окремих політичних постатей дає змогу робити узагальнені висновки про гендерні особливості спілкування [11, р. 118].

Поняття «гендер» з'явилося відносно нещодавно, і його семантичні межі ще недостатньо чітко диференційовані. Гендер – це культурно-символічне та соціально-обумовлене розуміння статі. Якщо стать осмислюється в категоріях «чоловік» і «жінка», то гендер – у термінах «маскулінність» (чоловіче начало) і «фемінність» (жіноче начало) [4, с. 6]. Політичний дискурс є гендерно маркованим і, як наслідок, різним (фемінним чи маскулінним).

У гуманітарних науках поняття «гендер» відображає соціокультурний аспект статевої приналежності людини [5; с. 155]. Кожна культура чітко диференціює поведінку людини залежно від її статі, приписуючи їй певні ролі, манеру поведінки, почуття та ін. У цьому значенні бути чоловіком чи жінкою – значить, слідувати певним соціальним нормам, які домінують у соціумі. Гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дає змогу особам обох статей брати рівноправну участь у всіх сферах суспільного життя [2, с. 12]. Стратегічною метою гендерних змін та гендерної політики у цілому є формування і розвиток гендерної демократії, що передбачає систему волевиявлення двох статей – жінок і чоловіків у громадянському суспільстві як рівних у можливостях і правах, що законодавчо закріплені й реально забезпечені в політико-правових принципах, діях, розбудові суспільних і державних структур з урахуванням гендерних інтересів, потреб [2, с. 12].

Гендерні особливості комунікації вивчають такі вітчизняні та зарубіжні дослідники: Т. Гундорова, Л. Ірігарей, А. Кириліна, Ж. Лакан, Р. Лакофф, Д. Таннен, О. Горошко, О. Козачишина, А. Іовчева, А. Мартинюк, Л. Ставицька та ін.

За словами Майкла Кіммея, «гендер є не просто системою класифікації за допомогою якої біологічні істоти чоловічої і жіночої статі розрізняють і вони соціалізуються в еквівалентних статевих ролях. Гендер також експлікує універсальну нерівність між жінками і чоловіками. Коли ми говоримо про гендер, ми також говоримо про ієрархію, владу і нерівність, а не лише про звичайну відмінність» [1, с. 28].

Мовлячи про політиків-жінок та політиків-чоловіків, Т. Парсонсон зауважує, що чоловік приходить у політику переважно з метою побудови своєї кар'єри, у цій сфері так само, як і в сім'ї, він спеціалізується на «інструментальних» функціях, орієнтуючись на зовнішні завдання системи. Жінки-політики меншою мірою орієнтуються на кар'єру, вони

спеціалізуються на «експресивних» функціях, внутрішніх завданнях системи, забезпечуючи інтеграцію її членів [3, с. 789].

Англомовному маскулітному політичному дискурсу притаманні прямі заклики до дій, активність комунікативної позиції, висловлення резонансних думок, демонстрація розуміння алгоритму вирішення обговорюваних проблем, експансивна семантика висловленого, домінування раціональних світоглядних позицій, емоційна врівноваженість, переважання прямої мови, у разі потреби – звинувачення, фігурування економічних питань (на протигагу освітніх у фемінному мовленні), мовлення в першій особі однини, експресія злості й невдоволення, якщо цього вимагає прагматика комунікації [6, с. 8].

Р. Лакофф зауважує, що фемінінний дискурс – це деталізований опис кольорів та відтінків; афективні прикметники, для вираження емоційного ставлення, а не денотативної інформації; розділові питання, що імплікують невпевненість жінки при висловленні власної думки; слова та вирази, які пом'якшують категоричність тверджень; надто високий ступінь ввічливості тощо [9, с. 52].

Праці учених, які зосереджувалися на дослідженнях гендерних особливостей політичного дискурсу (зокрема, з урахуванням англомовного політичного простору), вербальними й невербальними комунікативними атрибутами фемінного стилю ведення спілкування є: підкріплення висловлюваних тез конкретними прикладами, використання політикинями прикладів із власного життєвого й, зокрема, професійного досвіду, емоційне забарвлення висловленого, подекуди схвильованість, використання дієслів пасивного стану, згладжування гострих кутів, зокрема через використання евфемізмів і перифраз, описових суджень, практикування питань освіти, висловлення прохань, вибачень, організація мовлення в такий спосіб, щоб отримувати зворотний зв'язок (також схвалення аудиторією), емпатія [8, с. 10].

Окрім того, дослідження дають змогу стверджувати, що вербальна та невербальна площини комунікації проявляються у фемінному дискурсі по-різному. Вербальна фемінна комунікація наскрізно пронизана маскулінізованими комунікативними шаблонами. Це свідчить про маскулітну природу політичного дискурсу. Отже, первинно взаємодія в цьому автентично чоловічому соціальному середовищі відбувається за законами маскулітної організації. Найбільш виразними рисами маскулітного політичного дискурсу, який переймають жінки в політиці, є: висловлення вагомих, резонансних політичних позицій, прозоре та конкретне ставлення до предмета комунікації (у зв'язку з чим переважає висловлення від першої особи однини), раціоналізаторство, пряма мова,

демонстрація злості за умов несприйняття певних позицій політикинями та спротив діям, явищам, що суперечать світоглядним засадам жінок-політиків.

Невербальні комунікативні доміанти фемінного дискурсу натомість демонструють протилежні тенденції: політикині в організації невербальної сторони комунікації допускають виразне фемінне забарвлення, що є автентично жіночим. Це охоплює зовнішність, стиль одягу, укладку волосся, манікюр, мейк-ап – усі вони переважно відповідають фемінним стереотипам. Інтонаційно промови політикинь вирізняються багатством інтонаційних відтінків та широтою застосування жестової мови для підсилення висловленого вербально [6, с. 10].

Побіжний аналіз вербальних та невербальних комунікативних доміант дав змогу виокремити актуальні припущення гендерних особливостей комунікації, здійснюваної англомовними політиками й політикинями. Виявлено домінування маскулінних концептологічних рис незалежно від гендерних площин вияву питання, а також змішану природу фемінного дискурсу, варіювання експресії фемінного та маскулінного залежно від вербальної чи невербальної сторін комунікації. Загалом, враховуючи гендерні ознаки політичної комунікації маскулінні моделі завжди будуть автентично первинними, а фемінні доцільно розглядати по відношенню до маскулінних – як похідні. Саме тому, фемінний дискурс привертає увагу сучасних дослідників через проблему недослідженості й відносно новаторської його природи. Фемінний дискурс, попри доведену двоїстість, органічно поєднує маскулінне й фемінне начала, створюючи інноваційну прагматичну модель у сфері політики, яку вважають ефективною в контексті сучасних політичних тенденцій.

Література:

1. Кімел М. С. Гендероване суспільство / Майкл. С. Кімел; пер. з англ. С. Альошкіна. – К.: Сфера, 2003. – 490 с.
2. Олійник Н. Ю. Методологія дослідження політичної участі жінок: поєднання традиційної політичної теорії та гендерного підходу. Грані. 2015. № 8. С. 12.
3. Парсонс, Т. О социальных системах / Т. Парсонс. – М. : Академический Проспект, 2002. – 832 с.
4. Халеєва И. Гендер как интрига познания. Гендерный фактор в языке и коммуникации. Иваново, 1999. С. 5–9.
5. Янчук Е. И. Гендер //Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. – Мн.: Изд. В.М. Скаун, 1998. С. 155-157.

6. Aaldering, L., Van Der Pas, D. 2020. «Political Leadership in the Media: Gender Bias in Leader Stereotypes during Campaign and Routine Times». *British Journal of Political Science* 50(3): P. 911–931. doi.10.1017/S0007123417000795

7. Cameron D. *A Feminist Critique of Language*. London, NY: Routledge, 1998. 368 p.

8. Grebelsky-Lichtman, T., Bdolach, L. 2017. «Talk like a man, walk like a woman: an advanced political communication framework for female politicians». *The Journal of Legislative Studies* 23(3): p. 275-300.

9. Lakoff R. *Language and Woman's Place* / R. Lakoff // *Language in Society*. – 1973. – Vol. 2, № 1. – P. 45–80.

10. Van der Pas, D. J., Aaldering, L. 2020. «Gender differences in political media coverage: a meta-analysis». *Journal of Communication* 70(1): P. 114-143.

11. West C., Zimmerman, D. H. 2009. «Accounting for Doing Gender». *Gender & Society* 23(1): P. 112–122.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-43>

ПІКТОГРАМИ ЯК КЛЮЧОВІ СЕМІОТИЧНІ РЕСУРСИ МАСМЕДІЙНИХ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ МАЛОЇ ФОРМИ НА ТЕМАТИКУ COVID-19

Фурман О. М.

*аспірантка кафедри прикладної лінгвістики
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Функціонування у масмедійному просторі значної кількості текстів малої форми на тематику COVID-19 зумовлено потребою донести суспільству у максимально візуально сприйнятливий спосіб превентивну інформацію про можливі ризики нерідко летальної інфекції. Саме мультимодальні тексти, як унікальний засіб масмедійної комунікації у контексті інформування та застереження населення щодо небезпеки зараження вірусом, стали потенційно цікавими з точки зору лінгвістичних досліджень.

Англомовні масмедійні медичні тексти малої форми, присвячені COVID-19, дають підґрунтя для вивчення різноманітних способів та засобів передачі читачам значення медичної професійно орієнтованої